

НЕЗАВИСИМ ЖИВОТ

(14) БРОЙ
февруари 2001

КРАЯТ ОСТАВА ЗА НАС

Към края сме на една история, която ви разказваме от госта време – историята по промените и допълненията в Закона за защита, рехабилитация и социална интеграция на инвалидите (много се надявам това да е последният път, в който ми се налага да го изписвам по този начин). Завършекът на тази история зависи от депутатите, от това дали ще гласуват за равнопоставеността, реализацията, достойнството на **хората** с увреждания или отново ще ги напъхат в клопа на социалното и здравното министерства. Защото от това зависи бъдещата история – на всички нас, на цялото ни общество.

Поканата да участваме (представители на организации на и за хора с увреждания) в работата на Социалната комисия ниہ разчетохме като добър знак за това, че депутатите наистина искат да направим заедно един работещ закон, който ще гарантира пълната интеграция на хората с увреждания в общественния живот. Очакванията ни май се оказаха големи – текстовете, които се одобряват от мнозинството, практически затвърждават статуквото на медицинския модел и гарантират продължението на милозливо-обрижващата държавна политика. Участието ни в дискусиите обаче най-вероятно ще послужи за параван на депутатите, които каквото и да решат, ще имат обосновката – ето, това го обсъдихме с вас, значи това е най-доброто и демократичното, какво повече искате... Ще се облекнат освен това на силното рамо на съюзите „с голямата история и голямата членска маса“, които са заинтересовани от запазване на съществуващото положение (най-малкото защото получават бюджетна издръжка) и подкрепят почти изцяло предложенията на Министерски съвет.

Цинично е по този силов начин да се елиминират легитимните интереси на голямо множество хора, обединени в други организации на и за хора с увреждания. Цинично е и от страна на т. нар. национално представени организации да искат хората с увреждания да продължат да бъдат затваряни в специализирани заведения и да твърдят, че защитават интересите на своите членове. Лицемерно е да се говори за интеграция... но не във всички случаи.

Без да ангажирам колегите си, аз не мога да подкрепя подобни позиции, подобно поведение. Защото се срамувам, че това става в България. Срамувам се, че български заместник-министър на Социалната политика се възмущава от англичаните, които с гордост ѝ показали как успешно интегрирали в масово училище дете с тежки увреждания, срамувам се, че си позволи да каже в Социалната комисия – кому е нужна такава интеграция, кому е нужно това?... Страхувам се, че все още много от нас се питат: „Кому е нужно това?“...

Валентина Воденичарова

Т Е М А Н А Б Р О Я

ЗАКОНЪТ И НИЕ

Почитателите на изкуството сигурно си спомнят, че обещахме да публикуваме десетте най-добри неща от Коледния литературен конкурс на ЦНЖ. Надяваме се, че така ще зарадваме не само г-н Васил Грънчаров от Габрово, който ни поздравя за идеята, но и многото наши читатели, които очакват това. Използваме чудесната възможност да ви кажем, че откриваме и новата артистична рубрика „Арт клуб“. В нея ще си говорим за истинските неща, но на езика на изкуството, което на пръв поглед е някъде в периферията на нашето ежедневие... но само на пръв поглед. И така – в този брой ви представяме...

Рангел Николов – Перник

МРЪКВАНЕ

Слънцето се изтъркули от небето и потъна зад хоризонта. Небето на часа взе да се гримира. И все не намираше верния цветен тон. Върху лазура магна пурпур, но кой знае защо не му хареса и взе да хвърля злато. Но и златото не одобри. Размаха четката с оранж. Постоя така, поколеба се, после съгъсти боята до лилаво. Явно се приближаваше към желания цвят.

А може би това е просто игра? Ето, теменуженото кадифе взе да става все по-тъмно и накрая премина в черно. Хоризонтът чезне, небе и земя се сливат в едно. Открай-докрай усе-

щаш над себе си надвесено едно безкрайно нежно и добро лице – нощното благо лице на небето от черно копринено кадифе. И върху него затрептява чистото звънко сребро на звездите. Ах, небе, небе, та върху какъв друг фон, ако не върху черното кадифе, биха така безмерно красиво блеснали брилянтите на звездите...

А ето я и меднокованата пендара на луна-та! Стига, небе, повече красота върху едно лице не може да се побере!

Писна тишината. Виж, това е вече друго, това е музика. А двете заедно – поезия...

Хвала Тебе, Природо – художник, музикант и поет!

Слава Тебе, Господи, творец на Природата!

Мариела Въндева – Враца

ГОЛЯМОТО БЕБЕ

Беше преди много години. Както винаги, след 18 часа ме извеждаха на разходка, за да посрещнем будни утрото и да избегнем горещия юлски ден.

Позабавихме се пред изпречилото се пред количката ми препятствие. Срецу нас идваха млада жена, хванала за ръка сладко, луничаво, червенокосо 3-4-годишно момиченце, което упорито ме зяпаше с огромните си, немигащи кафяви очи. Направихме маневрата. Детето и жената вече бяха доближили. Изведнъж чух силно наставническо гласче:

– Мамо, я виж, какво голямо бебе!!!

Здравко Лекишев – Пловдив

НА ТЕБ

Обич, нежност и болка във рима и шепотът тих на мечтите, докато думите ги има, ще ти ги вллитам в косите.

На овчарски кавали звуците чудни, на самодивски хорà тревите, плачът на скъсаните струни – ще ти ги вллитам в косите.

По езера стихнали, пътеки лунни, приборят тътнещ на вълните, остави ми поне две думи, да ти ги вллитам в косите!

Нели Маринова – София

Нежността ми – природно бедствие – срещна твоята нежност, тъй неочаквано и за двамата ни. Нещо като авария. Слънчев лъч по ледена висулка. Посока неизвестна, но неустоима. Сладък скреж, който шеметно се топи.

Отведи ме отново на ръба на твоята граница. Прегърни ме, за когато ще бъдем само гласове и болка.

БЕЗБРЕЖИЕ

Листата ми пурпурни отново се опитват да прегърнат душата – непозната и любима. И с пурпур може би в пукнатините. Да, знам, знам, че няма брегове душата, а колко са ѝ нужни тези брегове... Без отлив раковините не ще откриеш, не ще нагазиш в по-дълбокото море. не ще познаеш дъното, където са нотите на песента приливо-отливна.

Чертая брегове с гласа си. Единствено възможните. И чувам те във раковините. Единствено.

Много добре е, че при обсъждане на Закона за защита, рехабилитация и социална интеграция на хората с увреждания в Социалната комисия към Народното събрание сме поканени да участваме и ние, представители на организациите от коалиция „Общество за всички“ – 16 организации на и за хора с увреждания от цялата страна, обединени около каузата за реална интеграция. За съжаление, възможност да посещаваме заседанията на Социалната комисия, които са два пъти седмично, имаме само софийските организации, 6 на брой. За щастие, имаме право да се изказваме и да вземаме участие в обсъждането на Закона текст по текст. Така народните представители чуват нашето становище и много се надяваме да разбират, че има и друг поглед върху проблемите на хората с увреждания, различен от познатия досега.

*Мира Бацарова,
Председател на Фондация
„Живот без прегради“*

Аз съм личност и имам увреждане, което обаче досега не е увредило нищо една ценност и качество, които нося в себе си. Бих уважила и бих се подчинила на закон, който също ме уважава и работи за моето утвърждаване в живота и обществото като човек, като жена, като майка, като личност. Закон, който задължава мен и обществото да застанем на едно стъпало. Закон, който ще ми даде не да си получа грижите, доброжеланието на обществото, а ще ми помогне да застана на своето място в това общество като равнопоставена част от него. Закон, който ще уважи моите способности и няма да ми плаща за невалидността.

Бих уважила и бих се подчинила на закон, който не клейми децата на България, които са имали „неблагоразумието“ да се родят различни или са прекарвали някаква болест, закон, който не гледа на тези деца като на нещастни хлапета, а като на истинско бъдеще на страната и им осигурява възможности за опознаване на света такъв, какъвто е, гарантира им правото да се учат както всички деца – добре или зле. Закон, който не възпитава здрави и болни деца да общуват, а им дава възможност, общувайки, да се възпитават. Закон, който не лишава децата в България, които имат едно или друго увреждане, от качествено образование и не ги превръща насила в ограбени и увредени личности.

Бих уважила и бих се подчинила на закон, който не ми поднася специализирано предприятие, където да „работя“, а ми предоставя възможност да полагам качествен си труд там, където ще бъде най-полезен.

Бих уважила и бих се подчинила на закон, който вижда и уважава в мен човека, а не мощните ми средства.

*Нина Жишова,
преводач*

Здравейте, приятели.

Заедно с поредния брой на бюлетина ще получите и плик с картичка – надяваме се тя да ви хареса. Картичката е с мартеничка (защото приближава Баба Марта), а пликът е адресиран до Народното събрание.

В края на материала, който пиша сега, ще има списък с имена. Предлагаме ви да си изберете едно от тях – и не е задължително да е непременно на председателя на парламента – да го напишете собственоръчно под адреса и да изпратите писмото, без да се бавите. Така всеки от вас ще е сред онези, когото, пожелавайки здраве на виден български депутат, му напомнят, че той работи за нас, неговите избиратели... и че трябва да работи добре. Освен това идат избори – а изборите дори у нас все някога ще станат ситото, което отсява зърното от плевата.

По този начин деликатно, но настойчиво ще приканим депутатите да си свършат добре работата на предстоящото второ четене на проектозакона за изменение на ЗЗРСИИ, който най-вероятно ще влезе в пленарна зала и ще бъде гласуван в първата половина на месец март.

С колкото повече такива писма ги затрупаме, толкова по-голям е шансът да ги отворят. И, дай Боже, да се замислят какво послание им носят те.

Всъщност акцията с картичките е една от формите за граждански натиск, които коалиция „Общество за всички“ смята да осъществи преди гласуването на поправките в нашия закон. Освен нея ще публикуваме статии, ще даваме интервюта, ще участваме в радио- и телевизионни предавания, ще се срещаме с депутати... ще направим всичко, което успеем да измислим и да осъществим, за да узнае обществото какъв закон предстои да бъде приет.

А предстои да бъде приет един отново неинтеграционен закон... закон, който, както и досега, прадава хората с увреждания като „контингент“ на социалното министерство и ги превръща само и единствено в ползватели на мизерни помощи и надбавки.

Нито едно от нашите предложения не беше

прието. Обучението на деца с увреждания в масовите училища, стимули за работодателите да наемат хора с увреждания на работа – тоест трудова-та ни реализация в обща работна среда, достъпната архитектура, възможността за ползване адекватни услуги в общността – всички тези интеграционни практики си останаха предмет само и единствено на добри пожелания... без никаква законова гаранция, че те **трябва** да се случат. Че те е **задължително** да се случат, за да бъдем равнопоставени реално и в действителност... а не само на думи и за пред представителите на Европейския съюз.

Всъщност получава се доста интересна ситуация.

България иска да се интегрира в Европа – и българското правителство прави, каквото смята за необходимо, за тази кауза. С приемането на поправките в ЗЗРСИИ българските държавници имат намерение да убедят представителите на Европейския съюз, че са защитили гражданските права на хората с увреждания и са създали законовата основа за тяхното пълноценно интегриране в обществото. Но това ще бъде лъжа.

Ние, хората с увреждания, искаме да се интегрираме в българското общество – и сме длъжни да направим необходимото, та това да се случи. Именно затова сме длъжни да разобличаваме всяка лъжа, която застава между нас и тази интеграция – независимо в какви сладки и замаителни формулировки е поднесена тя. В колкото и модерни и „европодходящи“ одежания да е костюмирана, лъжата си остава лъжа.

Затова нищо в същинската работа на парламентарната Комисия по труда и социалната политика не подсказва, че окончателният вариант на закона за хората с увреждания ще съдържа гаранции за тяхната равнопоставеност и равни възможности за реализация на човешкия им потенциал.

Тук е мястото да кажем, че работата на тази комисия създаде прецедент – за пръв път комисия на Народното събрание работи върху закон заедно с широко обществено представителство, в което влизат четирите съюза на инвалидите и други неправителствени организации на и за хора с увреждания – това решение прави чест на нейния председател г-жа Светлана Дянкова. Много важни са и две решения на комисията – замяната на термина „инвалид“ с „човек с увреждане“ и най-вече антидискриминационният текст (чл. 5а от проектозакона), който категорично заявява, че дискриминацията поради увреждане е недопустима, а следователно и подсъдна в Република България.

Това са постиженията... оттук нататък положението си остава както досега – специализирани училища, специализирани предприятия с големи вкусни хапки (разбирай преференции) за ръководствата им и субсидии за национално представените съюзи. Тоест – и го казвам с горчивина – именно действително демократичните постижения в проектозакона биват използвани в ролята на пъстра грешка, която да прикрие неинтеграционното му остаряло телце.

Та така, приятели. Започнах с картичката, а стигнахме до лъжата.

На лъжата се противодейства с истината.

Изпратете тази картичка на народните избиратели – и нека тя бъде посланик на **нашата истина**.

Вера Младенова

Списък на депутатите, на които си струва да изпратите нашата картичка

- **Йордан Соколов**, председател на 38-мото Народно събрание и председател на Съвета по европейски въпроси към Народното събрание
- **Иван Куртев**, зам.-председател на 38-мото Народно събрание
- **Петя Шопова**, зам.-председател на 38-мото Народно събрание
- **Александър Джеров**, зам.-председател на 38-мото Народно събрание
- **Екатерина Михайлова**, председател на Парламентарната група на Съюза на демократичните сили
- **Благой Димитров**, зам.-председател на Парламентарната група на СДС
- **Светлана Дянкова**, зам.-председател на Парламентарната група на СДС и председател на Комисията по труда и социалната политика към НС
- **Светослав Лучников**, зам.-председател на Парламентарната група на СДС и председател на Комисията по правни въпроси и законодателство срещу корупцията към НС
- **Георги Първанов**, председател на Парламентарната група на Демократичната левица
- **Любен Корнезов**, зам.-председател на Парламентарната група на ДА

- **Румен Обчаров**, зам.-председател на Парламентарната група на ДА
- **Ахмед Доган**, председател на Парламентарната група на Обединение за народно спасение
- **Венцеслав Димитров**, зам.-председател на Парламентарната група на ОНС
- **Емел Етем**, секретар на Парламентарната група на ОНС
- **Александър Томов**, председател на Парламентарната група на Евролевицата
- **Анастасия Мозер**, съпредседател на Парламентарната група на Народен съюз
- **Никола Николов**, председател на Комисията по икономическата политика към НС
- **Христо Христов**, председател на Комисията по бюджет, финанси и финансов контрол към НС
- **Илиян Попов**, председател на Комисията по местното самоуправление, регионалната политика и благоустройството към НС
- **Асен Азов**, председател на Комисията по външна и интеграционна политика към НС
- **Йордан Бакалов**, председател на Комисията по национална сигурност към НС
- **Георги Панев**, председател на Комисията по образованието и науката към НС
- **Иван Сунгарски**, председател на Комисията по правата на човека, вероизповеданията и по жалбите и петициите на гражданите към НС
- **Стоян Райчевски**, председател на Комисията по културата и медиите към НС

РЕАКЦИЯ

ДО БТА
ДО ВСИЧКИ МЕДИИ

КОАЛИЦИЯ „ОБЩЕСТВО ЗА ВСИЧКИ“ НАПУСНА РАБОТНИТЕ ЗАСЕДАНИЯ НА ПАРЛАМЕНТАРНАТА КОМИСИЯ ПО ТРУДА И СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА. По този повод коалицията ще даде пресконференция на 11 февруари, неделя, от 11 часа в София Прес.

Присъствието ни на тези заседания имаше за цел депутатите да изработят един модерен европейски закон за реалната интеграция на хората с увреждания. Това не се случи.

Предложенията на коалицията включваха законови гаранции за интеграцията на хората с увреждания в образователната система, в работната среда, в собствените им общности. Предложихме отговорността за тези гаранции да носи една държавна Агенция към Министерски съвет. На 7 февруари това предложение беше отхвърлено, а депутатите утвърдиха съществуването на Фонд за рехабилитация и социална интеграция, „пришит“ към МТСП – с което законът се превръща просто в закон за социално подпомагане и изчезва главното му предназначение – да интегрира хората с увреждания в обществото.

„В парламента на второ четене ще влезе закон, който, въпреки че съдържа ясен антидискриминационен текст, на практика утвърждава хората с увреждания като „контингент“ на „Социални грижи“, което няма нищо общо с реалното им интегриране. При това положение нашето участие в заседанията на Социалната комисия е безсмислено“, каза Капка Панайотова, изпълнителен директор на Център за независим живот – София. „Не можем да допуснем присъствието ни там да бъде използвано като „демократичен параван“. Достойна за уважение държавническа позиция е да осигуриш широко гражданско присъствие в работата на Комисията върху този закон – и същевременно ясно прозира намерението при наша бъдеща претенция да ни бъде казано: законът беше правен с ваше активно участие, какво повече искате... Този закон ще бъде приет **въпреки** нашето активно участие и е хубаво законотворците да знаят, че претенциите ни към него ще започнат буквално в същата минута, в който бъде приет. Защото – и ще го повтаряме, докато и последният български гражданин го разбере – този закон е дезинтеграционен. Той е разточителен за държавата и мизерен за хората с увреждания – така беше и досега.“

Най-вероятно днес (8.02.) Комисията ще приключи работата си върху законопроекта. Което открива пътя към внасянето му за второ четене в пленарна зала.

Сигурна съм, че повечето от вас я познават – една летяща малка комета, която посреща и изпраща клиентите на Консултантския център към ЦНЖ. Покрай това тя прави още 1001 неща – едновременно поднася кафе на токущо влезлия клиент и говори с друг по телефона, в следващия момент организира поредната консултация на колежата – юрист... Да, това е Жени – малкият голям домакин на Кошера. Попритесни се, когато ѝ казах, че искам да си поговорим... и ето какво се получи.

Жени, как попадна в Центъра?

Ами търсих си работа, бях завършила гимназия... близък човек ми каза, че имало някакъв Център, който се занимава с „инвалиди“ – отидох и първото нещо, което установих, беше, че това не бе някаква си организация или съюз на инвалидите, а нещо съвсем различно и ... шарено. Честно да ти кажа, обаче, не ми е и минавало през акъла, че ще работя тук. Просто то си бе късмет... и шанс.

Така да се каже, ти си лицето на консултантския център – как се чувстваш в тази си роля?

Леле... как звучи само, това е голямо нещо, дето го казваш, Валя... чак се трогнах... звучи ми като лице на месеца! (И от сърце се изсмихва.) ... Мисля си обаче, че да си лице на нещо си, е доста трудна задача. Ролята ми харесва, ако трябва да съм честна, но тя си е и отговорна...

А тази отговорност понася ли ти?

Отговорността си е постоянно край мен от

отварянето на офиса до заключването – гали ми понася? Е... понякога ми идва в повече, но май се справям, а?

Ти посрещаш и изпращаш хората, които идват в Консултантския център – кое е важно в едно такова общуване?

Кое е важното ли... важно е да си естествен и непосредствен. Опитът ми в Центъра ме научи, че няма нищо по-прекрасно от това да покажеш на човека отсреща, че ти е гот да си общуваш с него... а аз страшно много обичам да съм сред хора. Това явно ми помага и в работата... Другото нещо, което смятам, че е важно, е усмивката.

Усмивката?

Да, **усмивката**... като посрещнеш човека с усмивка, и той си се чувства на топло и сред приятели.

Как философията за независим живот се вписва в твоя живот?

Труден въпрос... Всичко край мен ми показва, че е страшно трудно да си независим в България. Аз съм реалистка и ако трябва да съм честна, ми е трудно да съм независима... имам още много да уча.

Работиш и с нашите доброволци – какво значи това?

Държа да си кажа, че доброволците на Центъра са прекрасни човеци. С всеки работя различно... просто когато имам нужда от помощ, се обаждам – и те винаги са насреща, за което искам да им благодаря. Даже имам чувството, че когато съм напрегната, те се появяват точно в този момент и ми помагат. Страхотни са.

А с какво друго се занимаваш?

Питай ме с какво не се занимавам... не мога да вдигам инвалидни колички, но ако имах тази сила, може би и това щях да правя. Обичам работата си и не ми остава време да се замислям с какво се занимавам – всеки ден е различен от предишния... Все нови и нови неща се появяват.

Какво обичаш да правиш извън Центъра?

О, различни неща – обичам да се разхождам с кучето си, да се срещам с приятели, да съм със семейството си... напоследък много се заседавам в интернет, което май не е много хубаво – но пак си е вид разнообразие...

С какво си различна?

Различна ли? Не мисля, че съм различна. Всеки човек е уникален сам по себе си... затова и светът е толкова шарен – представи си само всички хора да сме еднакви. Може би... съм различна с това, че обичам да си повтарям фразата „ах, колко романтично“... (И пак се разсмихва.)

Когато ти е криво, а трябва да бъдеш във форма, как се справяш?

Това е рядко, но се случва... Разбрах обаче, че когато работиш с хора, просто трябва да забравяш за някои лични проблеми. Имала съм например моменти, когато ми се е искало да си останана в къщи и да си помързелувам, но си казвам: „Евгенийо, я се стезни!“. И се стягам и тръгвам... може да ми се плаче, но като си сложа маска №155, и всичко е ОК.

Какво харесваш и какво не харесваш у хората?

Не понасям някой да ме лъже и да се предсметва за това, което не е!

Много неща харесвам в хората – човечността най-вече...

Как виждаш бъдещето си?

Малко ме е страх да погледна толкова надалеч... семейство, мъж, деца – майтапя се... Честно казано, не зная... времето ще си покаже.

Много млади хора напуснаха България – ти защо си тук?

Защо ли? Напоследък и аз си задавам този въпрос... оказа се, обаче, че аз в друга държава няма да „вирея“. Колкото и трудно да се живее тук – пък си и мисля, че и на другия край на света пак ще е трудно – тук е семейството ми и малкото ми останали приятели... другите пък

си мислеха, че като заминат, ще избягат от проблемите си. Това не е вярно. Всеки човек си има проблеми... моите са тук, в България, и аз не искам да бягам от тях, а да се опитвам да ги разрешавам... лесно е да бягаши от нещо – трудното е да се изправиш пред него и да се опиташ да се справиш. Затова все още съм тук... затова и ще остана в България – и ако замине, пак ще се върна. Пък и... вечер няма да ме посреща моето куче... а това определено ще ми липсва.

Мечтата, която определено държиш да се сбъдне?

Имам си една мечта... мечта, която е малка и реалистична – да обиколя България с кола... но, нали се сещаш, аз да съм от страната на шофьора...

СОЦИАЛЕН БОБОТНИК? – НЕ ХАПЕ

Тази история си няма име. Тя е една обикновена история, която се беше родила в главата на един социален боботник. И тъй като в началото беше социалният боботник, няколко думи за него. Това е една от онези странни птици, които не се срещат по път и над път. За тези, които не са имали щастието да я срещнат, сега е времето да научат нещо за нея. Може да вирее само в определени географски ширини, като на улица „Лайош Кошут“ № 5, например. Много обича да се представя на хората и да си бърбори с тях на разни глобални теми, като „Как сте днес?“... и други такива. Направо чак може да ти се отице да говориш в близкия един месец. Нещо и за ушите му – много са големи и се въртят навсякъде, случайно да не изпуснат нещо. Както разбирате, няма опасност да не бъдете чути и да не бъдете удостоен с неговото внимание. Та такива неща... Но стига толкова за социалния, какъв беше там... е, забравих, то няма и значение, само искам да кажа, че въпреки странните си белези не е страшен и не хапе.

С рекламата готук.

Та да се върнем към историята. Един ден при него дойде човек, който пожела да води независим живот. Но социалният боботник, понеже не беше от онези същества, които цракваха с пръсти и изпълняваха желанията на

хората, му предложи да поговорят и заедно да помислят как може човекът да стане по-независим в ежедневието си живот. И измислиха една пиеса от пет действия.

ДЕЙСТВИЕ ПЪРВО

Човекът с помощта на социалния боботник да си направи списък на нещата, които би желал да постигне, за да се изпълни желанието му за независим живот. А това са съвсем обикновени неща – като да има възможност да работи и да общува с други хора, например.

ДЕЙСТВИЕ ВТОРО

Социалният боботник го запознава с трудов консултант, с който човекът обсъжда варианти и възможности да започне работа.

ДЕЙСТВИЕ ТРЕТО

Човекът поема инициативата в свои ръце. Проучва обяви за работа. Провежда телефонни разговори с работодатели и се явява на няколко интервюта. През това време се среща често с трудовия консултант, за да уточни с него по-нататъшните си действия.

ДЕЙСТВИЕ ЧЕТВЪРТО

Човекът започва да работи. Там се запознава с нови хора и се чувства добре.

ДЕЙСТВИЕ ПЕТО

Човекът няма нужда от социални боботници, трудови консултанти и ... те остават участници само в тази история, която е една обикновена история за едно обикновено... е, и не чак толкова обикновено нещо, като да водим независим живот.

Полина Харизанова,
Социален боб... пардон, работник

КАК ЩЕ ГИ СТИГНЕМ АМЕРИКАНЦИТЕ...

Промяната в американското общество по отношение на хората с увреждания започна от самите тях. Те показаха, че не са някакво странно явление, не са болни. Те заявиха, че са човешки същества, индивиди. Един човек не може да бъде характеризиран като епилептик, той е просто човек, който има епилепсия. Това, което е най-важно, е, че те са хора – и чак след това идва фактът, че имат едно или повече увреждания. Така мисли днес американското общество за своите граждани с увреждания.

Предлагаме на вниманието ви извадки от Закона за американците с увреждания (ADA) и от други закони разпоредби, които имат за цел да подобрят достъпността в сградите, да направят образованието по-достъпно, да откриват все нови и нови възможности за трудова реализация, да разкрият най-пълния и реален образ на човека с увреждане, използвайки медийното пространство – телевизия, радио, филми. Но въпреки това, всички съзнават, че това е един постоянен процес – винаги има неща, които да се доизкусурият.

ЗАКОНЪТ ЗА АМЕРИКАНЦИТЕ С УВРЕЖДЕНИЯ В АМЕРИКА (ADA) е приет през 1990 година, като целта му е да:

- осигури ясно и цялостно решение за премахване на дискриминацията на хората във връзка с тяхното физическо състояние;
- осигури задължителни стандарти, забраняващи дискриминацията на хората с увреждания;
- **загължава правителството да играе централна роля при установяването на тези стандарти, когато става въпрос за хора с увреждания.**

Терминът увреждане е дефиниран като физическо или умствено (ментално) увреждане, което ограничава по един или друг начин важни области от човешкия живот, което е доказано или представлява някаква пречка в живота на човека.

Това е терминът, който се използва и в Закона за рехабилитацията и Закона за строителството в САЩ.

ADA гарантира на хората с увреждания граждански права така, както те са гарантирани на всички хора по отношение на тяхната раса, пол, националност и религия. Той гарантира равни възможности за хората с увреждания в областта на:

- правото на труд,
- правото на достъпност в публичната среда,
- транспорта,
- щатските и федерални услуги и
- телекомуникациите.

За да се постигне пълна интеграция на хората с увреждания, трябва да бъде осигурена подходяща среда, защото в множество случаи барьерата между тях и околния свят е не само то увреждане, а средата, в която те се движат и живеят. Ето оттук произтича необходимостта от адаптиране на тази среда. На едно от първите места по важност стои въпросът с подходящото работно място.

ПОДХОДЯЩИ ПРЕУСТРОЙСТВА НА РАБОТНОТО МЯСТО. Подходящите преустройства увеличават и подобряват възможностите на квалифицирани хора с увреждания, които иначе биха останали безработни само защото средата ги ограничава. **Целта на осигуряване на подходящи преустройства е да улесни и стимулира работодателите да наемат или да предлагат работа на хора с увреждания,** които имат необходимата квалификация, независимо от тяхното увреждане. Анкетите, които се правят във връзка с ограниченията в трудова дейност, трябва да бъдат насочени директно към определени изисквания или към настоящи ситуации. Преустройствата трябва да отговарят на определено работно място или ситуация, при която индивидът бива наеман на работа. Законът предвижда всеки индивид с увреждане да бъде информиран какво трябва да бъде направено. Той дори трябва да участва с идеи и предложения в разработването на преустройствата.

Различните преустройства включват:

- помощни средства,
- реорганизация на работния режим,
- лично(съобразено) работно време,
- подходяща (по-лека) работа,
- пренасочване
- или промяна на работното място според физическото състояние на индивида.

А ето и някои примери за най-често използвани помощни средства на работното място:

- телетипна машина или телефонен усилвател – най-често се използва за хора със слухови увреждания;
- дървени трупчета за повдигане на бюрата, използвани от хора на инвалидни колечки;

– компютърни терминали със специални монитори и клавиатура и брайлови принтери за хора със зрителни увреждания.

Решенията да се направят определени приспособления следва да включват възможността за широк избор, който да удовлетвори всички нужди на човека с увреждане, **свеж-дайки до минимум ограниченията му и увеличавайки шансовете му да извършва трудова дейност.**

Освен чисто физическите бариери, които налагат преустройство и интегриране на средата, в ежедневието си хората с увреждания срещат друго изключително трудно предизвикателство – те контактуват с хора, които най-често не са подготвени за някои аспекти на това общуване. Тези ежедневни контакти са много важни, но строги правила за тях е трудно да бъдат въведени.

Все пак, когато става въпрос за постъпване на работа на гаден кандидат с увреждане и говорим за предварително провеждане на интервю, правилата могат да се систематизират по-лесно. Най-важното по време на интервюване на хора с увреждания е да бъдат спазвани следните норми на поведение и добър тон:

– мястото, където ще се проведе интервюто, трябва да отговаря на следните изисквания:

- да има подходящо място за паркиране;
- да има рампа или вход на кола нула;
- да има достъпни телефони;
- ако интервюто няма да се провежда на първия етаж, в сградата да има асансьор;
- да има чешми с питейна вода и телефони на височина, подходяща за хора в инвалидни колички;
- ако интервюто ще се провежда на място с препятствия, например стъпала без рампа или сграда без асансьор, информирайте човека за бариерите и му предложете интервюто да бъде проведено на друго подходящо място.

Ако сте работодател, когато определяте срещи за интервюта с хора с увреждания, трябва да проучите предварително ситуация като:

- когато обяснявате местоположението си на човек в инвалидна количка, трябва да се имат предвид разстоянията, атмосферните условия и препятствията като стъпала, бордюри или забишени;
- когато упътвате човек със зрителни увреждания, следва да бъдат използвани термини като „наляво – 10 метра“ или „наясно – 10 метра“;
- трябва да бъде предвидено допълнително време за пътуване и придвижване, което със сигурност ще е необходимо на човека с увреждане.

Хората с увреждания използват различни транспортни услуги, когато отиват или се връщат от работа. Когато се насрочва интервю, трябва да се има предвид, че кандидатът може би има нужда от предварителни 24 часа, за да направи необходимата си резервация плюс време за пътуване. Задължително се предвижда предварително да се информира кандидатът приблизително кога ще свърши интервюто, за да може той да осигури обратния си транспорт.

Тези мерки и точност между другото важат не само за хора с увреждания. А хората с увреждания очакват равнопоставеност, а не специално отношение.

ОСВЕН ТОВА...

– интервюто се провежда така, че да се наблюдава на способностите, квалификацията и индивидуалните качества на човека;

– интервюто се провежда така, както би се провело с всеки друг, без никакво покровителстване.

Ами това е. С последните предлагани промени в закона за лицата с увреждания, дето съвсем отпаднаха преференциите за работодателите, наемащи хора с увреждания в обща работна среда, със сигурност няма как да ги стигнем американците. Защото тичаме в различни посоки...

*Нина Жишева,
преводач*

Колкото повече мисля, толкова по-несправедлив ми изглежда светът – един свят на безнадеждност и безизходност. Все същият безкраен кръговрат – тръзвам напред и не след дълго се озовавам на същото място... и така вече 30 години.

Живея в туристическото градче Банско, но аз самата не познавам града. Улиците са ми някак чужди, вероятно защото повечето места са недостъпни за инвалидната ми количка. А и когато изляза, хората ме гледат така съжалително, че предпочитам да бъда със самотата в стаята си.

Казвам се Виолета и съм с физическо увреждане. Поставиха ми диагноза ДЦП в санаториалното училище в Момин проход, където израстнах до навършване на 16 години. Ваканциите, разбира се, прекарвах вкъщи. Спомените ми оттогава са свързани с многото операции, които ми направиха до завършване на основното училище. Банско е далече и винаги посрещах тези трудни моменти сама, защото семейството ми намираше някакво извинение, с което да оправдае отсъствието си. Страхувах се – като всяко малко дете – но нямаше кой да ме успокои и окуражи, да ми каже „Не се страхувай!“.

Измъчваше ме, че само аз и деца, които нямаха родители, бяхме сами на тези операции. Правеха ги във вторник и четвъртък. Когато чуех името си, очите ми се пълнеха със сълзи и трябваше бързо да гитрия, за да не проличи слабостта ми. Спомням си, когато веднъж ме водеха за поредната операция, пред входа на операционната една леля от персонала ми каза: „Не се страхувай, ти си мъжко момиче“. Усмивнах ѝ се... толкова исках да изглеждам смела.

За да разнообразя ежедневието си, докато лежах, пишех писма, но никога не отговаряше. Сигурно и за това, както обикновено, е имало някаква причина.

Така стигнах до момента, когато трябваше да продължа образованието си и това, което можех да избира, беше икономическият техникум за инвалиди в Луковит. Когато за първи път отидох да видя това училище, се притесних много, защото обстановката беше доста потискаща – сякаш бях попаднала не в училище за тийнейджъри, а в наказателен лагер. От друга страна, родителите ми ми казаха, че няма да могат да ме взимат през ваканциите – това обаче нямаше как да стане, защото през ваканциите освобождаваха персонала. Така приключих с образованието си.

По-късно разбрах, че повечето ми съученици са завършили загочно или по друг начин. При мен обаче всичко се свързваше с думата „невъзможно“. Тази дума, от честото повтаряне, сякаш и до днес обсебва живота ми. Не вярвам, че мога да направя нещо дори за себе си. Истина е, че се нуждаем от помощ в обслужването и придвижването, но това трябваше ли да е причина да изоставам от съучениците си, които също са с увреждания?

В момента живея със семейството си. Майка, която ме обича и страда с мен, но

с приятелите

поради напредналата си възраст трудно се справя с личните ми нужди, баща, когото никога не почувствах такъв и за когото алкохолът е най-важното нещо. Вместо него за мен се грижеха – или по-точно, помагаша ми – моите приятели. Толкова много съм им признателна... без тяхната материална подкрепа нямаше да мога да ходя на рехабилитация, а без духовната – просто нямаше да ме има.

Имам сестра, която отстрани изглежда, че ме обича, че е много грижовна и всеотдай-на. Всъщност това е нейната маска пред хората. Тя си мисли, че като ми помага в обслужването, има пълното право да контролира живота ми, да взема решения от типа на това кое е добро и кое не за мен... и аз просто трябва да се подчинявам. Защото съм зависима от нея, защото е успяла да ми внуши, че нейната грижа за мен е причината тя да не успее в живота, да не се омъжи – защото трябва да ме гледа. И нито веднъж не ме попита как се чувствам аз. Според нея аз нямам право да искам свое семейство или да ме обича някой мъж, защото каква съпруга, майка, жена мога да бъда, като не мога да се оправям с личните си нужди, та камо ли да се грижа за някой друг.

Въпреки всичко, което ми беше внушавано, не можах да се преборя с женската си същност – влюбих се. Мъжът, когото срещнах преди десет години, охлади още повече отношенията между мен и сестра ми. Според нея това беше глупаво, като знам какво е състоянието ми. Така че с нея никога не съм обсъждала теми за секса, семейството, децата. Може би и затова се случи онова, което не исках – заребемях. До последния миг от бременността си, не знам как, но успях да скрия какво ми е. Сега като си спомням за тогава, изпитвам и щастие, и болка. Щастлива съм, че успях да дам живот на едно дете, моето дете. А болката е на майката, чието дете е отнето – защото сестра ми реши съдбата ми, моята и на дъщеря ми. Накара ме да подпиша документ, че съм съгласна да осиновят детето ми. За да не се петни името ни, да не се разчуе в града. За нея аз бях една мръсница.

Целият този натиск естествено се отрази на приятеля ми, който не беше готов, а и не беше достатъчно силен, за да застане до мен. По-лесно беше да се оттегли, да избяга... и го направи.

Оттогава минаха шест години – все още го

преживявам. Опитвам се да живея, като вярвам, че Бог ме е подложил на тези изпитания, за да ме направи по-силна. Опитвам се да пиша и да живея със стиховете за дъщеря си. И все още не мога да простя! Защото непрекъснато в главата ми кърнти онази дума – невъзможно. Това е невъзможно, онова е невъзможно... и любовта, и достойнството, и надеждата...

Не мога да простя!

ЗАЩО

Защо ли пак съм тъй унила
(мисля все за тебе аз)...
прогадох те, изгубих, гъще мила,
за грешката ще плащам всеки час.
Защо завинаги си ти отиде
И ме остави в тежка самота...
Да мога миг аз само да те видя,
За да усетя твоята топлина.
Защо създадохме те дъма –
След разпри, ласки се меняха;
Живяхме във лъжа, измама,
Но сърцата ни от страст туптяха.
Защо ли себе си аз обвинявам само,
За тебе страдам нощ и ден,
Не ще аз чуя думичката „мамо“,
Измамник влюбен бе във мен.
Защо съдбата ни е разделила,
Жестоко тя от мен те взе,
Аз скъпо съм за теб платила,
За тебе, рожбо, моето дете.
Сега е късно да те моля,
Да искам ти да ми простиш.
Защо не може, гъще моя,
Да се сгушиш в мен и да заспиш?
Защо не мога да те върна,
Да те погоя с майчина ръка?
Защо не мога времето да върна?
Не ще живея дълго аз така...

*Виолета Обецанова
гр. Банско*

Историята, която прочетохте в „Споделено“, е тъжна. Някои може би се просълзиха, други може би са гневни. Аз съм гневна. Историите на повечето от нас са тъжни, истории на жертви... Аз не искам да бъда жертва. А вие?

Тази история можеше да бъде по-различна. Тя обаче е пример за фаталните последици от отхвърлянето на хората с увреждания, от нежеланието да видиш ценността в другия и да приемеш, че той също има нужда от нещата, които ти трябва на теб – образование, работа, семейство, любов...

Тази история е пример за последиците от една дългогодишна вулгарна гържавна политика, която превърна голяма част от своите граждани в безлични и апатични същества – те свикнаха да мислят за себе си като за безпомощни жертви. Стига! Нека се събудим от апатията си и кажем ясно какво искаме. Аз отказвам да бъда жертва!

Валентина Воденичарова

НЕЩО, КОЕТО ЩЕ НАМЕРИТЕ ПРИ НАС

На 1.03.2001 година ще бъде открита Инфотека към Ресурсния център при ЦНЖ – София. Идеята се роди преди време и ето че успяхме да я реализираме – имаме си място, където ще намерите информация от различно естество, свързана с хората с увреждания.

А вие вероятно ...
... работите в неправителствена организация, искате да помогнете, имате идеи, но не знаете как да осигурите финансиране за проектите си?

... работите в областта на проблемите на хора с увреждания, но ви интересува и докъде са стигнали другите в тази област?

... както и ваши близки или познати сте хора с увреждания, чувствате се ограничени, защото не знаете какви са вашите права и възможности?

... виждате хора с увреждания, но не знаете нищо за тях, дори не знаете как да се държите с тях?

... имате увреждане, което съвсем не пречи на предприемаческата Ви натура, но не знаете как да финансирате бизнеса си?

... се нуждаете от помощ, но не знаете как и от кого можете да я получите?

... искате да бъдете полезни на хората с увреждания, но не знаете откъде да започнете?

... като работодател търсите интелигентни и способни работници и служители – и сте убедени, че това могат да бъдат и хора с увреждания?

На тези и други въпроси можете да потърсите отговор в нашата-ваша инфотека. В момента разполагаме с около 900 заглавия, като близо 500 от тях са на английски, френски, италиански и други чужди езици, останалите са на български.

При нас ще получите специализирана информация за:

– хората с увреждания, отнесена към техните проблеми, права и възможности;

– неправителствени организации за и на хора с увреждания, на които можем да предложим издания на и за групи неправителствени организации (профили, програми, материали, от-

СЪОБЩЕНИЕ

На 26 февруари 2001 от 15 часа по инициатива на Център за независим живот – София в сградата на Съюза на архитектите в България, ул. Кракра 11, ще се проведе дискусийна среща на тема „Достъпност на жилищната среда“. Срещата се провежда с изключителното съдействие на творчески клуб „Жилищни сгради и комплекси“ и Сдружението на софийските архитекти към САБ.

насящи се до организацията, до набране на средства и пр.), за правата на хора с увреждания, за практики при работа с хора с увреждания;

– работодатели, които могат да получат информация за програми, нормативна уредба и възможности, засягащи отношенията им с работодатели хора с увреждания;

– правителствени институции – информация за проблемите на хората с увреждания, предложения за решаването им и чуждестранният опит и успешните практики в тази насока.

Освен това при нас можете да направите справки в интернет-сайтове, свързани с проблемите на хората с увреждания.

ЗАПОВЯДАЙТЕ!

РАБОТНОТО НИ ВРЕМЕ е:

Вторник – 10 до 14 часа

Сряда – 14 до 18 часа

Четвъртък – 10 до 14 часа

За повече информация можете да ни позвъните на телефоните на ЦНЖ..

Тъй като нашата цел е да предоставяме възможно най-пълна информация по всички въпроси, свързани с хората с увреждания, молим за съдействие – приемаме дарения на печатни издания и публикации, свързани с хората с увреждания.

Благодарим Ви предварително за отзивчивостта и отново – заповядайте в нашата ИНФОТЕКА.

За желаещите да ползват услугите на консултантите на Център за независими живот – връзка-та е на адрес: гр. София 1606, ул. „Лайош Кошут“ № 5 и на телефони 951 51 66 и 952 09 86.

За ваше улеснение търсете Жени, която бързо ще ви ориентира как да стигнете до това, което ви интересува.

С финансовата подкрепа на Холандската организация за международно развитие и сътрудничество – Новиб

Financed by the Netherlands Organisation for International Development Cooperation – Novib

Отговорен редактор: Валентина Воденичарова

Без-отговорен редактор: Вера Младенова

Фотограф: Васил Янин

Предпечат и печат: Офис Маркет ЕООД

Тираж 1000. Разпространява се безплатно.

Център за независим живот

София 1000, ул. Гургулят № 2

мел./факс: (02) 98 98 857, 98 11 548,

98 05 839, e-mail: cil@aster.net